

Vade farklı satış caiz midir?

Soru: Veresiye satılan bir ürünü peşinden daha pahalı satmak caiz midir?

Cevap

İslam, satış akdinin şartlarına uyulduğu takdirde gerek peşin gerekse müeccel (vadeli) satışı meşru kabul etmiştir. Akdin meşru olabilmesi için aranan şartlardan biri de fiyatın belli olmasıdır.¹ Fiyatında belirsizlik olan bir akit, fasittir. Hanefi mezhebinde her türlü fasit akit faiz kabul edilmektedir.²

Örneğin; peşin fiyatı 100 TL olan bir malı ücreti, üç ay sonra ödenmek üzere 50 TL fark ilavesiyle 150 TL'ye satmaya “vade farklı satış” denir. Vade farkı koyularak yapılan satışlar ise iki şekilde değerlendirilebilir:

Birincisi; Satıcının müşteriye, “Bu malı sana peşin 100 TL'ye veya üç ay vadeli 150 TL'ye sattım.” demesine karşılık müşterinin, “Kabul ettim.” deyip malı alması suretiyle gerçekleşen satıcı tarafından ifade edilen bedellerden biri tayin edilmeden yapılan akittir. Bu durumda ödenecek bedel tayin edilmediğinden malın fiyatı belli değildir. Fiyattaki bu belirsizlik ise akdi ifsad etmektedir. Nitekim;

“Allah Rasulü ﷺ bir alış-veriş içerisinde iki alış-veriş yapmayı yasaklamıştır.”³

İmam Serahsi (r.a), Allah Rasulü'nün ﷺ “bir satış içerisinde iki satış” ifadesinden maksadın yukarıda anlattığımız suret olduğunu ifade etmiştir.⁴

İkincisi ise; Satıcının müşteriye, “Bu malı sana 100 TL peşin veya 150 TL üç ay vadeli olarak sattım.” demesine karşılık müşterinin, “100 liraya peşin olarak aldım.” veya “150 liraya vadeli olarak aldım.” diyerek iki fiyattan birini tercih etmesiyle gerçekleşen akittir. Bu şekilde yapılan bir akitte herhangi bir belirsizlik söz konusu olmadığından yapılan alış-veriş sahihtir. Nitekim İmam Serahsi bu hususta şöyle demiştir:

“Bir kimsenin ‘peşin şu kadara, müeccel şu kadara’ diyerek yaptığı akit fasittir. Çünkü bu akit, belli bir fiyat üzerinde gerçekleşmemiştir. Ayrıca Allah Rasulü de ﷺ bir akdin içerisinde iki şarttan nehyetmiştir. Buna göre Allah Rasulü'nün ﷺ yasaktan muradı bahsettiğimiz şekilde yapılan akittir. Bu durum iki fiyatın da beyan edilip belli bir fiyat üzerine anlaşma sağlanmadan yapılan akit için geçerlidir. Ancak taraflar iki fiyat söylendikten sonra birisi üzerine anlaşarak akdi yaparlarsa malum bir bedel üzere anlaşmış olacaklarından dolayı akit caizdir.”⁵ Bu noktada satıcı, bir ürünü müşteriye arz ederken biri peşin diğeri ise vadeli olmak üzere iki farklı fiyat söyleyebilir. Taraflar fiyatlardan biri üzerinde ittifak ederlerse akit geçerli olur.

-
1. Burhanuddîn el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî* (Karaçî: Mektebtu'l-Büşrâ, 2021), 3/34.
 2. Abdullah b. Mahmud el-Mevsîlî, *el-İhtiyar li Ta'lîli'l-Muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.), 2/30; Muhammed Emin İbn Abidin, *Raddu'l-Muhtâr ala'd-Durri'l-Muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Marife, 2015), 7/417.
 3. Tirmizi, Buyu', 18 (Hadis No: 1231).
 4. Şemsu'l-Eimme es-Serahsî, *el-Mebsût* (Beyrut: Dâru'l-Marife, ts.), 13/7-8.
 5. Şemsu'l-Eimme es-Serahsî, *el-Mebsût*, 13/7-8.

